

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Cenjene naročnike,
ki še niso poravnali naročnine za prošlo leto, prosimo, da to store nemudoma, ker smo sicer primorani jim list ustaviti. Hkrati pa opozarjamo one naročnike, ki plačujejo četrtletno, naj nam pošljejo denar v prvi polovici četrtletnega meseca, ker nam s tem jako olajšajo upravniške posle.

Upravništvo.

Proti pogubnim mislim.

V češkem „Narodnem Obzoru“ čitamo pod gorenjim naslovom članek, ki se nam zdi toliko zanimiv, da ga objavljamo v prevodu.

Še pred nekaj desetletji so na Češkem in na Moravi preiskavali učitelje in jih kazensko premeščali za greh, ako so čitali Rousseauja.

Še nedavno so pomenjali ta „revolucijonar in antikrist“ in njegovi privrženci kamen, ki so preko njega padali kandidatje pri učiteljskih izpitih pred praško komisijo.

Rousseau, Basedow itd. to se bile zanke za revolucionarne življe v učiteljstvu. Kdor ni pri izpitu slavnostno izpregovoril predpisanega anathema, tega so mečkali, da je običajno — obvisel.

Sčasoma je seveda slava Rousseaujeva pobledelela. Dolga leta že ni prišel nihče pred disciplinarko, fako so slučajno pri njem zasledili „Emila“, in lahko se zgodi, da še dočakamo, da bodo „dobro izdelan“ izvleček iz groznega in od cerkve prokletega tega spisa čitali na c. kr. učiteljskih.

Čestilci Rousseaujevi, če vas je sploh še kaj, ni se vam treba več bati discipliniranja, da, niti poraza pri izpitu.

Tudi nimamo več časa, da bi se brigali za pristaše mrtvega revolucionarja. Nastopili so

nevarnejši avtorji, sodobni pisatelji, živi in nepodkupni razširjevalci anarhije in pogube. Vse delo, da se ohranijo pobožnost in dobra navadnostna načela, poka in se trga. Komaj prestanejo Darwinisti, že prično Haekeljanec, komaj utihnejo ti, že prihajajo svobodni misleci itd.

Šolskim uradom raste preko glave tajna korespondenca. Nadzorniki izerpavajo svoje sile s preiskavanjem odkritih in zasledovanjem tajnih pristašev svobodnih mislecev. Na inšpekcijah ne vedo, naj li prej preiščejo, kje manjka v izkazih ničla in spodobno primerne valovite čirčare, ali pa si rajši še prej poiščejo opore pri vseh „vaških kapacitetah“, ki se so že obnesle, da konferira z njimi o mišljenju in vedenju vseh učnih oseb. Toda tega še ni dosti! Niso dokončane disciplinarko z Macharjanec in že se začnejo novo delo.

Državno namestništvo je objavilo naredbo (št. 20.420), ki naroča c. kr. okraj. glavarjem, naj obračajo najintenzivnejšo pozornost učiteljskim zborovanjem s predavanji o naravnih vzgoji po sistemu in mislih E. Haufeja. Ta sistem ni prav nič drugega, kakor sistem svobodne šole po intencijah svobodne misli, samo da se skriva za drugo ime, in treba tedaj te misli smatrati pogubnim in jih pobijati. — Tako gospodje nadzorniki! Cerkev in domovina sta v nevarnosti! Zapomnite si, da ni zadosti, ako obračate svojo pozornost na učiteljska zborovanja, marveč dobro bi bilo semintja iznenada (seveda, ne da bi to zbudilo javne pozornosti) izvesti pri učiteljih hišne preiskave, revizije privatnih bibliotek in časih bi tudi ne škodilo — tako nekako nič hudega misleč, po nerodnosti — seči temu in onemu učitelju i v žep. — Nadalje bi moral imeti ta ali oni v evidenci, kaj dobivajo učitelji po pošti . . .

In sploh — glavna in o vseh stvar je, da imamo o vsem dobre in zanesljive informacije od oseb, ki jim lahko zaupamo. Takih je

vendarle še v vsaki vasi. Le modro, premišljeno nastopati, ne pozabljati, da so informacije glavna stvar! Saj gre, gospodje, za pobijanje pogubnih Haufejevih misli!

In to je bilo doslej še vedno proketo naporno delo — pobijati misli!

* * *

Pristavljamo temu članku samo vprašanje: Ali poznate deželo, kjer vladajo skoro do pičice enake razmere?

Gospodinski tečaj na Dunaju.*

Poročila Jerica Zemljanova dne 29. decembra 1909 na zborovanju „Društva slov. učitelje“ v Ljubljani.

Kako velikega pomena za razvoj, napredka in kulture smatrajo v drugih deželah vzorno in dobro gospodinjstvo, ni treba še posebe poudarjati. Omenim naj le Čehinje, ki so v vsakem oziru daleč, daleč pred nami, kako sodijo te o njem. Žena, ki ni v prvi vrsti dobra, vzorna gospodinja, naj se ne prišteva kulturnim in naobraženim ženam. Dokaz njihovega dela na tem polju je žensko društvo „Vesna“ v Brnu, ki naobrazi v raznih gospodinskih šolah in tečajih povprečno 2000 učenk na leto. Kje se more kako žensko društvo ponašati s takim delom? Ko je obiskal letos naš deželni glavar ta vzorni zavod, je bil baje ves presenečen ob krasnih uspehih, ki jih je videl tam in je obžaloval, da pri nas še začetka ni v tej važni stroki.

Kako potrebno je vsaki deželi in državi dobro gospodinjstvo za razvoj narodnega gospodarstva, dokazuje Belgija, ki jo je baš to rešilo pred ogromnim izseljevanjem in ji pomagalo do viška kulture. Leta 1891. je poizkusila s prvo gospodinsko šolo. Ali že l. 1898.

* Iz letnega poročila „Društva slov. učitelje“ za l. 1909.

je naraslo število takih šol na 245 z 9000 učenkami. To so dejstva, ki kažejo jasno, da mora razumno gospodinjstvo korakati vsem drugim strokam na čelu, kjer hočejo napredovati. Pa pogledjmo le posamezne družine! Kjer je dobra gospodinja, tam je sreča in blaginja! Kjer ni tega, gre vse rakovo pot!

Da, pa še celo pri posameznih osebah se čuti dobra ali slaba stran gospodinjstva. Pogledjmo sebe, kako težko je vegetirati z borno plačo, ker si ne znamo same pomagati! Seveda nismo temu krive same, temveč največ naši učni zavodi, ki nas vzgajajo za materino naročje, ne za javnost in za boj po kruhu in obstanku. Kaj čudo, ako nam je ob izstopu iz učiteljske duša polna lepih idealov, razum pa prazen izkušenj in slik za življenje?

Zato pa ni tudi nikomur na svetu usojeno toliko prevar v vsakem oziru, toliko zatajevanj, kot ubogi kranjski učiteljci, saj zahteve življenja niti za pičico ne odgovarjajo onim nazorom, ki z njimi stopimo v svet.

A kjer ni prevar — ni spoznanja! In menda je bilo bridko spoznanje, ki je privedlo kranjski učiteljci v gospodinski tečaj na Dunaj, s trdnim namenom in z resno voljo pomagati s pridobljeno prakso sebi in drugim.

Da sta pa znali, koliko trpkih prevar in bridkih izkušenj doživita v nemškem seminaru med nemškimi kolegijami, bi jima gotovo upadel pogum, še preden sta prestopili njega prag.

Smoter seminarja, ki je poleg češkega v Brnu edini v Avstriji, je: naobraziti teoretično in praktično učiteljice za gospodinske in kuharske šole. Tečaj traja 10 mesecev, in sicer od septembra do julija. Vzdržuje ga „Zadruga dunajskih gostilničarjev“, subvencionira ga ministrstvo za javna dela, ima pa pravico javnosti.

Učni predmeti so: praktično kuhanje, nauk o živilih, gospodinjstvo, pedagogika (špe-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba.

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

VIII.

Ko sem se odpočil pod starodavnimi lipami, sem se izprehajal ob kristalnočistem jezeru, zamišljen v čarobni tukajšnji svet. Dragi Švon, kaj rad bi ti opisal tostrano prirodo, ali manjka mi izrazov. Kar reprezentira snovni svet, to vse odseva v to mojo novo domovino, z razločkom, da je padla snovna zaveza z vsakega bitja in z vsakega predmeta, ter da tukaj gledam najburnejše, vrveče žitje snovi prostega življenja. Karkoli življenja se je od pamtiveka sem po snovnih pojavih upodobilo, to vse gledam pred seboj tako jasno tako čisto kot je zate beli solnčni dan.

Tu zrem vse življenske sile v vsem njihovem vrvenju in stvarjenju, v njih raznovrstnih oblikah, ki so jih potom snovi zadobile v snovnem pojavu vseмирskih svetov. Zdaj mi je umljivo, da se priroda ne izpopolnjuje nazunaj, ampak naznotraj, to je iz sebe vase. Po druženju elektronov nastajajo atomi in po zdru-

ženju ionov nastajajo molekuli. Ti se družijo, da ustvarjajo nazunaj kalup, in v tem kalupu zadobi psiha obliko v svrhu izpopolnjevanja prirode same. Ker so vsi snovni pojavi le kalup bistva, zato imajo ti kalupi svoj pričetek in svoj konec, zakaj oni so le sredstvo, da je doseglja po njihpr iroda izpopolnitev svoje vedno se izpopolnjuje psihe.

Ko sem tako zatopljen v prirodno stvarstvo korakal ob jezeru, zagledam na trati ležečega Amanata, ki je opazoval rosno kapljo, ki se je lesketala na vijoličnem listu. Da bi ga ne motil v njegovem proučevanju, sem hotel oditi, od koder sem prišel ali oni me opazi in reče: „Afron, ne ogiblji se me!“

„Oprost, Amanat, nisem te hotel motiti, zato sem se obrnil od tebe,“ mu odgovorim jaz.

„Ako te zanima proučevanje najnižjega pojava v vsemiru, lezi k meni v travo in opazuj z menoj postanek monade,“ pravi Amanat.

Ko sem se vlegel, je Amant nadaljeval: „Glej, v tem prašku proučujem postanek vseмирskih pojavov. Gotovo je, da je nekaj bil vesolni vsemir v pravem pomenu besede kaos. V njem se je pričelo vrvenje in stvarjenje potom brezmejno majhnih delcev. Tako, kakor

lahko opazuješ tu na tem listu ta majhni prašek, katerega pričetek sem zapazil baš oni čas, ko si se mi bližal, se je pričelo prvo stvarstvo. Vedi, Afron, da stvarjenje še ni končano, in tudi ne bo končano, dokler bo čas brezkončen in brezkraven. Vesolni prostor je poln takih monad, ki so nastale sočasno z nastajanjem prasnovi. Monada pravzaprav še ni telo, ker je ne moremo fizično deliti. To veš, da je vsako telo fizično deljivo. Nastale pa so monade potom združenja brezmejno majhnih delcev, takozvanih ionov. — Vsi ti deli, združeni v monado, tvorijo celotno enoto. Monade se vpodablajo na določenih krajih in prostorih.

Človek bi mislil, da so te male monade vse enake, ali to ni tako. Nekatero so finejše, druge preprostejše narave. Iz tega se lahko sklepa, da so tudi ioni, iz katerih so monade nastale, nekateri finejši drugi bolj preprosti. Dobro opazuj in videl boš prvi življenski pojav tu v nastajanju monade.

Vidiš li, kako se družijo pravsemirski ioni v monado? Monada je prvi nevtralni pojav, brezmejno majhen, vendar že na prostor navezan, ki ni čisto pozitiven, ne čisto negativen, ampak v nji sta psiha in snov že združeni po vsemirskih praiouških delcih.

Pri nastajanju monade se družijo zunaj preprosti in znotraj finejši ioni, torej so zavzeli v pričetku preprosti ioni obseg in finejši središče monade.

Zdaj pa, če opazuješ monado, lahko razvidiš, da sočasno prohajajo preprosti ioni na znotraj in tem se umikajo finejši ioni na periferijo monade.

Tako obstoji ta nastala monada iz finejšega in prostejšega zrna in iz finejše in preprostejše sfere ali, kakor učenjaki rečejo, iz dveh ravnih, plasti ali ovojev.

Vse monade so nastale potom mehanično delujoče prasile na prasnov.

Iz te majhne monade lahko sklepamo na vseмирsko enoto.

Ker vemo, da so i oni pozitivne in negativne narave, to sta dve nasprotni in vendar privlačni naravi, ravno tako vladata tudi v vesolnem vsemiru pozitivna in negativna sila. Iz tega sklepamo: Vsemir obstoji iz pozitivne prapsihe in iz negativne prasnovi. Kjer se družita, ustvarjata življenske pojave. Čim finejša je snov, tem lažje jo obvladuje psiha, in kolikor bolj jo prevladuje psiha, toliko višji in popolnejši je dotični psihični pojav. To velja o ionih, ki so deli molekula. Nasprotno pa imajo elektroni, deli atoma, lastnost, da imajo

cialno metodika), knjigovodstvo z gospodinjskimi računi in kalkulacijami, higiena in prva pomoč pri nezgodah. Učnina v tečaju je 1080 kron, ki jih je plačati v 8 rokih po 135 K, a izpraševalna taksa znaša 40 K.

Za ta denar je hrana opoldne in zvečer, a samo ob šolskih dnevih, sicer ne.

Ako pomislimo, koliko stane poleg tega tudi stanovanje, zajtrk, hrana v šoloprostih, božičnih in velikonočnih dnevih, koliko stanejo knjige, razni zvezki, tiskovine in sto drugih potrebščin, je to vsota, ki je ne more zlepa preboleti kranjska učiteljica.

Poučuje se: praktično kuhanje vsak dopoldan in večer. Pred kuhanjem se diktirajo recepti za jedila, tekom kuhanja se kalkulirajo vsak dan jedila na tablo in v kalkulacijske knjige. — Popoldne smo imele ure iz teoretičnih predmetov, in sicer: Nauk o živilih 3 ure na teden, nauk o gospodinjstvu (o gospodinjskih računih, o stanovanju, hrani, snajzenju, o pripravi in sestavi jedil za obed, o serviranju itd.) 2 uri, knjigovodstvo 1 in pol ure, pedagogika 1 uro, higiena in prva pomoč pri nezgodah po 1 uro. Razentega nemški učni jezik 1 uro, računstvo 1 uro.

Izpit je praktičen in teoretičen.

Praktičen je: poizkusno kuhanje in poizkusni nastop.

Teoretični izpit je pa pismen in usten. Način izpita a) praktičnega:

1. Vsaka kandidatinja mora samostojno (brez vsake pomoči) pripraviti obed za 10 oseb, obstoječ iz: 2 juh (mesne in postne), 1 Hors d'oeuvre, 2 mesnih jedil z 2 prikuhama in 1 močnate jedi. Vse za obed potrebne stvari mora dotična preskrbeti in nakupiti sama. S poizkusnim kuhanjem pokaže kandidatinja, koliko ročnosti, samostojnosti in prakse si je pridobila v kuhanju.

2. Dobi vsaka kandidatinja po 6 učenek (navadno iz meščanske šole), ki ima z njimi demonstrirati pouk v kuhanju. (Najprej metodično predavanje iz kakega živila, zatem obravnava in razgovor receptov in slednjič kuhanje jedil za kompleten obed 10 oseb). Med kuhanjem kalkulirajo učenke jedila na tablo in v zvezke. Jedila servirajo učenke same pod nadzorstvom dotične kandidatije. Po obedu ponovitev receptov in razgovor o pripravi podobnih jedil. Pri praktičnih izpitih je navzoč ravnatelj in 1 ali dva člana izpraševalne komisije, ki tudi kvalificirajo nastop in obed.

Teoretični izpit, ki se vrši pred izpraševalno komisijo, obsega že imenovane učne predmete, izvemši nem. učni jezik. Izventega ima vsaka kandidatinja metodično predavanje pred učenkami iz enega imenovanega predmeta.

Kaj ne, kako lepo, zanimivo, in mikavno se vse to čita. Ali kakor že Nemei sploh znajo dati vsemu, kar je v njih rokah ali iz njihovih rok, lepo obliko in zunanji blesk, tako ima tudi ta šola naznanje lepo glorio, ali znotraj pa so razmere, da se Bog usmili.

Z lepimi nadami sva prišli s tovarišico Albino Golobovo na Dunaj. Ali komaj sva se ogledali po razmerah in ljudeh, ki nama bo med njimi preživeti 10 mesecev, sva že vedeli, da bo trajev pot do smotra.

Vsi enako množino negativne sile. Vsi so negativni, in čeravno so elektroni vsi negativni vendar jih združuje neka sila, ki jo lahko imenujemo psiho — v enoten atom.

Ta psiha pa mora biti nasprotne narave kot so elektroni torej pozitivna, da ji vzdržuje v celotni enoti, in sedež te psihe je gotovo v središču atoma.

Ako sedaj še natanko pogledamo v stvarstvo, vidimo, da je oni zakon prirode, ki velja za posamezen, najmanjši njen del, istotako veljavna tudi za celo družino.

Kar velja za atom, to velja tudi za vsako telo, za vsak planet, in kar velja za en planet, velja za vesolni nebesni sestav, velja za vesolni vsemir. V vsemiru vlada sila, ki vse vzdržuje in vpodablja, ki razbija in ruši, ali ne uničuje, ampak ustvarja iz sebe, zase.*

Tako mi je razlagal sivolasi učenjak, stari Amanat, stvarstvo na podlagi najmanjšega delca. Hvaležno sem se mu zahvaljeval za njegov trud,

Zvezde ugaševajo, zato končava in Te pozdravlja

Tvoj

Afron.
(Dalje.)

Lokali v southerainu, po domače v kleti! Obednica in kuhinja, kjer smo prebile največ časa, brez vsakega okna, brez dobre ventilacije! Dannadan, podnevi in zvečer, poleti in pozimi ob električni luči ob takem vzduhu, kakor je bil tam — za tako življenje bi nas ne zavidali niti jetnik. Zakaj jetnišnice so dandanes higieničnejše kot je tam šola. Človek bi ne verjel, da v cesarskem mestu odločijo take prostore šoli, ki naj bi vzgajala gospodinjke. Ali med Nemci, in najsi so ti tudi v cesarskem mestu, je dovoljeno marsikaj, kar bi drugim ne bilo.

Med udeleženkami tečaja nisva bili sami Slovanki, zakaj poleg 11 Nemk, 1 Italijanke, 1 Rumunke in 1 Madžarke je bila tudi 1 Dalmatinka in 1 Poljakinja. Tu bodi povedano, da je bilo več udeleženk, ki so se šolale ali na državne ali na deželne stroške in med temi presrečnimi sta bili tudi Dalmatinka in Poljakinja. Saj pa je povsod boljše poskrbljeno za učiteljice in njihovo naobrazbo kot pri nas na Kranjskem.*) Ali ves gujev in srd, ki ga imajo Nemci do vsega, kar ima slovanško kri, se je koncentriral le na ubogi Slovenki. Menda zato, ker sva si drznili z lastnim, krvavo zasluženim in pristradanim denarjem priti med nje in si pridobiti istega znanja in istih zmožnosti!

In slehern dan je donal razočaranj, preziranj in celo psov. Delala se nam je krivica, kjer je bilo le sploh mogoče, v kuhinji in v šoli, skratka: povsod, kjer je bilo kaj zveze z seminarjem.

Vsak teden smo bile po 4 prideljene k gospodinjstvu, ki smo imele skrbeti za snago in red v obednici, kuhinji, učni sobi in drugod, oskrbovati mize, pomivati posode, snaziti jedilno orodje, pomivati tla itd., kar je dalo mnogo naporega dela.

Medtem, ko se je Nemkam marsikaj prezrlo in popustilo, pa tudi marsikaj dovolilo, se je od Slovank zahtevalo več, kot je bila dolžnost in kot bi se smelo. Ako je prejšnji teden zmanjkalo namizno ali kuhinjsko perilo, ali se je ubila kaka kuhinjska posoda, vse je padlo „auf die verhaßten Slavinnen“. S tem so dovolj pokazali, da znajo sovražiti tudi „malenkostno“, kar nam je pa vendar zagrenilo marsikako uro.

Zbog 4 Slovank se je uvedla med učne predmete tudi nemščina. Kakšen pouk je bil to? Profesor, ki je bil zaradi nas tu, kakor se je reklo, se je bavil izključno le s Švabiciami, me nismo eksistirale zanj!

Ali kadar nas je učiteljica privedla k jedilnici, ki smo jih imele kuhati, nas je, če se je le dalo, odrinila k onim, katerih ni hotela kuhati nobena druga. Mislile so pač: za Slovenke je dobro vse, dobrega itak niso vajene.

Pa smo imele kak „visok“ obisk, ali kako šolsko slavje, pri katerih je imel fungirati tudi seminar; tedaj smo bile Slovanke zopet potisnjene v kot, izločene od onih kakor garjeve ovce.

Delo naše je imelo manj veljave kot nemško; in če je slučaj „ponagajal“, da se nam je kdaj bolj posrečilo kot onim, pa tega niso hoteli priznati.

Isto veljavo z Nemkami je imel edinole naš denar!

Kako so nas gledali, psovali in zasramovali za ljubljanskih demonstracij in za napestosti med Avstrijo in Srbijo, o tem sploh ne morem govoriti. „Slavische Bagage“, „slavische Bande“, „die Haut sollte man ihnen abziehen“ je kar deževalo na nas. Neverjetno je kaj takega čuti o ljudeh, ki naj reprezentujejo in ki imajo biti vzgojitelji — a vendar je resnično!

Zakaj sva vse to potrpele molče? Zato, ker ni bilo druge inštanice, kjer bi se mogle pritožiti, kakor ministrstvo, ki pa je bilo v vodstvom ene misli in enega duha. Torej ni kazalo nič drugega, kot molče trpeti. In trpeli sva vztrajno do konca, ko so nama morali — radi ali neradi — priznati, da sva zmožni prav tako kot Švabice; pokazal je to izpit pred izpraševalno komisijo.

Tako delajo Švabi z nami! A mi? Odprto srce in odprte roke zanje! Kdor je Nemeč, ima veljavo pri naših ljudeh. Dokaz temu je „Kranjska gostilničarska zadruga“. Priredila je, kakor znano, jeseni 1909. štiritredenski kuharski tečaj in poklicala za voditeljico tega trdo Nemko, ki je za ljubljanskih demon-

*) Sedaj je baje kranjski deželni odbor poslal eno „svojih“ v Brno, čeprav tema dvema kolegijama ni dal niti bora podpore, Nestrancarstvo!

Uredn.

stracij dvomila, ako bi si bila sploh življenja svesta med barbari Slovenci. Molčala bi o tem ako bi imela dotična učiteljica kako večjo prakso kot domačinki. Ali ker je dotična absolvirala gospodinjsko šolo istočasno kot Slovenki, s prav istimi uspehi, je pa stvar vendarle vredna, da jo omenjam. Potem se pač lahko pošali s Slovenci, češ, da je mislila, da so Slovenci — sodeč po sebi — samim sebi najbližji! Zdaj pa vidi, kako so velikodušni, da so jim v prvi vrsti Nemei pri sreči! Lahko se jim je smejala v pest, ko se je poslovila od njih s par sto kronicami v žepu.

Na zborovanju društva slovenskih učiteljic smo! Kako lepo se glasi ta naslov „Društva slovenskih učiteljic“! Človek bi mislil: no, to mora pa že reprezentirati nekaj. Da, lahko bi, ali — preveč mlačnosti je med nami. Zavednost pa niti toliko ne kot med tvorničskimi delavkami. Te so uvidele že davno, da brez organizacije dandanes ni mogoče napredovati, še manj pa, se brez te bojevati za svoje pravice.

Brez organizacije smo kakor veje, ki jih odsekajo od debla. Nekaterim se zdi 2 K preogromna vsota, da bi plačale članarino. Druge se izgovarjajo s tem, da jim je društvo premalo klerikalno ali premalo liberalno. Jaz bi pa rekla: Preden se ni učiteljica izkazala zares s kakim delom, naj se nikar ne prereka z politiko, ker težko, da bi se katera v tej smeri pospela do take višine, ki bi ji dala častno mesto v javnosti. Že sama beseda „učiteljica“ pomenja nekaj, čemur politika nič kaj ne pristojna. Učiteljico naj predvsem odlikuje delo, ki odgovarja njenemu prelepemu poklicu. Naj ne bo učiteljica samo v šolski sobi, ampak tudi zunaj te — med narodom! „Delo za narod!“ naj bo znak našemu praporu: „Po delih jih boste spoznali“.

Opustimo vse malenkostne predsodke, združimo se vse brez izjeme pod zastavo „Društva slov. učiteljic“, ki naj kakor doslej tudi odslej ne pozna strankarstva, ampak samo smoter: delati skupno za svoje koristi in za prosvetno blaginjo ljudstva, med katerim živimo.

Med našim narodom se nahaja rubrika, velika in prazna rubrika, ki čaka izpolnitve pri učiteljici. In ta velika neizpolnjena rubrika je žalostno stanje naše kmetijske žene-gospodinje. Za vse vrste slojev so se že našla usmiljena srca, ki jim pomagajo z različnimi sredstvi do napredka in izboljšanja, le za našo ubogo gospodinjico še nima nihče srca. Najvažnejši faktor je pozabljen! Najvažnejši, pravim! Saj kdo pa ima tako važno nalogo ko ta? Kje pa je še na svetu človek, ki bi moral imeti razum na toliko strani kakor naš gospodinja?

Mati je in vzgojevalka, čuvarica, zdravnica pri družini in živini, skratka, gospodinja je vse! Vsestranskemu delu bi morala biti primerna naobrazba, zakaj brez te je težko biti kos nalogi! Ali pa ima sploh kako naobrazbo? Tiči še globoko v tradiciji, ki jo ovira pri napredku, zakaj nji še velja staro geslo: Kakor je delala prababica, tako delaj vnukinja! Ima tudi še zastarele nazore in razne vraže, ki jo prav tako ovirajo v marsičem. Pomagati naši gospodinjici do večje naobrazbe — to je ona prazna rubrika, ki čaka izpolnitve pri učiteljici.

Uverjena sem, da ne bo imela nikjer toliko uspehov, pa tudi nikjer toliko hvaležnih src kakor baš med preprostimi ženami.

Preden pa moremo sploh govoriti, kako, kje in s čim ji pomagati, moramo biti same gospodinje, dobre praktične gospodinje.

Ob današnjih dneh, ko je povsod taka draginja, da je treba obrniti vsak novič po 10krat, preden ga izdamo, je pač tudi v lastnem interesu, da si znamo pomagati, kako izhajati z borno plačo, da ne bomo stradale. In kdor zna pomagati sebi, zna pomagati in svetovati šele drugim!

Naučimo se torej gospodinjiti! Kako se naučimo, s čim in kdaj, to boji pa skrb in naloga „Društva slovenskih učiteljic“. Priredi naj nam v počitnicah 4tedenske kuharske tečaje, pri katerih se naučimo praktično gospodinjiti, dobro, tečno in poceni kuhati, pa tudi vsega drugega, kar je gospodinjici potreba.

Vse se dožene, samo resne, zelnice in vztrajne volje je treba, pa tudi denarja, brez katerega pa itak nič ni. In tega slednjega pa seveda ni! Ali imamo [pa zmožnost in pogum, da izprosimo, česar nimamo.

Le pogledjmo, koliko virov imajo učitelji za svojo korist, naobrazbo in zabavo. Vsakoletno dobivajo: 6 Metelkovih ustanov v znesku 48246 K, 3 ustanove vrtnega društva 21648 kron, 12 nagrad ministrstva 600 K, 10 nagrad dežele 1000 K, 3000 K za pouk v kmetijstvu od deželnega šolskega sveta. Potem dobivajo razne nagrade za tečaje na obrtni šoli v Ljubljani, za knjigovodstvo, risanje itd.

A kaj ima učiteljica? Ta je bila dozdej brezpomemben faktor, ki se ga ni nihče spomnil. Opozorimo jih vendar, da smo tudi tu in tudi potrebujemo pomoči. Obrnimo se do deželnega šolskega sveta, do deželnega odbora in do kmetijske družbe! Ni šment, da bi nam popolnoma odrekli, ko vidijo, da gre za važno in potrebno stvar.

Kmetijska družba žrtvuje velike vsote za razvoj narodnega gospodarstva. Zakaj bi ne podpirala gospodinjstva, ki je boljša polovica gospodarstva? Dobro in vzorno gospodinjstvo pospešuje razvoj narodov v vsakem oziru.

Zatecimo se tudi do naših posojilnic! Kmetijska posojilnica Ljubljanske okolice n. pr. daje vsako leto lepa darila raznim šolam za šolske potrebščine, sigurno tudi nas ne izpusti praznih rok. In morda se gode še čudeza, pa se dobi kje zlato srce, ki tudi položi mal dar na naš gospodinjski oltar. Prosimo! —

Za zaključek imam to-le resolucijo:

Društvo slovenskih učiteljic, zbrano dne 29. decembra 1909 v šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani, je razpravljalo o velevažni točki socialnega razvoja našega naroda — o gospodinjstvu — in spoznalo za skrajno potrebo:

1. Društvo slovenskih učiteljic naj deluje na to, da se omogoči njegovim članicam naobrazba v gospodinjstvu.

2. V to svrhu naj „Društvo slovenskih učiteljic“ priredi vsakoletne 4tedenske praktične kuharske tečaje, ki naj obsegajo: praktično kuhanje, praktično gospodinjstvo s knjigovodstvom, pouk o najvažnejših živilih in o higieni, kakor o prvi pomoči pri nezgodah.

3. Društvo naprosi slavni deželni odbor, kmetijsko družbo in posojilnice podpore in pomoči.

Stradanje naših visokošolcev — pred durmi!

Ko je bila pred dobrim letom dunajska „mensa academica“ zaradi tujega nasilja zaprta, se je odzvala slovenska javnost na klic stradalajočih dijakov z obilnimi darovi. „Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju“ je bilo došlo zaradi tega do srede marca že čez 10.000 kron, letos pa v istem času le okoli 5000 K. Izplačalo je društvo letos v 396 slučajih do danes že čez 8000 K, torej je bilo primorano porabiti čez tisoč kron od lanskega prebitka. Iz teh podatkov je popolnoma razvidno, da stoji društvo pred — prazno blagajnico in da bo moralo svoje tako uspešno delovanje ustaviti, ako ne pride naš slovensko občinstvo hitro na pomoč. Obračamo se posebno še na naše denarne zavode, hranilnice in posojilnice, na naša županstva itd. s prošnjo, da društvu po svojih močeh pomagajo. Društvu bo le tedaj mogoče uspešno vršiti visoko nalogo, ako se odprejo srca in roke vseh blagih rojakov.

Darujte društvu čim več morete, nabirajte prispevke med svojimi prijatelji in znanci! Slovenske žene in dekleta, spominjajte se slovenskih fantov na daljnem Dunaju in nabirajte za nje prispevke ob veseljah!

Odbor prosi, da se pošiljajo darovi društvenemu blagajniku Ivanu Luzarju, višjemu revidentu južne železnice v p. na Dunaju, III. Reisnerstrasse 37.

Za odbor:

Dr. Anton Primožič, c. kr. deželni šolski nadzornik v min. za bogočastje in nauk; predsednik; Ivan Luzar, višji revident južne železnice v pok., blagajnik; dr. [Fran Skabernè, c. kr. min. podtajnik v min. za bogočastje in nauk, tajnik.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Ako še ne storite to takoj!